

PATAK MÁRTA

Mintha valami

Kinézek az ablakon, végigvizsgálom egyenként a faágakat, mintha meg akarnám számolni, hány törött le a viharban az éjjel. Nagy vihar volt, a rádióban is bemondták a hírekben, november elején, nem is emlékszem, hogy egyáltalán láttam volna ilyet. A villany is elment. Pedig még olvastam volna, éjjel tudok igazán olvasni, mikor csönd van, hát most nem tudtam, annyira dörgött-villámlott, hogy azt hittem, rám szakad a háztető. hogy Ki kellene mennem az udvarra, kicsit összesöpörni, mégse nézzen ki úgy az udvar, mint ahova bomba vágott be. A kutya is alig tud ki-bejárni a házából. Lassan enni is kell majd neki adnom. Nem is tudom, valahogy nincs erőm fölállni. Mintha kiszívta volna belőlem az erőt ez a vihar.

Reggelre visszajött az áram, szól a rádió, most is Szécsi Pálra emlékeznek, talán egész héten, valami évfordulója lehet, tegnap nem figyeltem, nem hallottam, a beszédre nem is nagyon figyelek soha, inkább csak a zenét hallgatom. Ülök az ablaknál, bámulok kifelé, mint most, és hallgatom a zenét. Ilyenkor jobban pihenek, mint éjjel, közben-közben el is bóbiskolok talán, mert időnként érzem, hogy el van zsibbadva a nyakam. Éjjel nem tudok aludni, olvasok, de egy perc nyugtom sincs szinte, folyton azt lesem, hogy mikor ébred föl, mikor indul el valamerre, mert éjjel mászkál, többet, mint nappal, egész éjjel ég a villany, végig, keresztül-kasul a lakásban, még jó, hogy a padlásra nem menne fel, attól félek, egyszer valahol elesik, összeviszsa töri magát nekem, ha nem tartom rajta állandóan a szememet. De nem tudok vele egy szobában megmaradni. Abba belepusztulnék. Inkább fülelek. Éjjel csönd van, megszokta a fülem a zajokat, a legapróbb neszre fölébredek, akkor is, ha elnyom az álom. Végig őrlempákat szereltem fel a házban, nehogy nekimenjen valaminek, mire én is föltápászkodok és utána eredek.

A rádióban most Szécsi Pál énekel, *Egy szál harangvirág*, hátranézek, alszik, még alszik, elaludt, hála istennek. Ebéd utánra mindig kifárad, olyankor eldől, alszik, én meg itt pihenek az ablak előtt. Tegnap sokkal nyugtalanabb volt, talán már a vihart érezte. Forgolódott itt a helyén, odaültem, mellé kicsit az ágy szélére, és mondtam neki, figyeljen, hallgassa a zenét, erre összeráncolta a homlokát, úgy láttam, mintha egy pillanatra el is mosolyodott volna, persze, lehet, hogy csak képzeltem, már nagyon szerettem volna látni, hogy végre egyszer jókedvű. Nem tudom, mikor hallottam nevetni utoljára, talán mióta elkezdődött a betegsége, nem is nevetett.

Jó tíz éve, igen, akkor vettem először észre, hogy olyan fura, révedező a tekintete, de akkor nem tulajdonítottam különösebb jelentőséget neki, gondoltam, neki is elege lehet az életből, vagy talán nem is gondoltam semmit, csak így utólag képze-

lem bele, akkor talán egy pillanatra se akadtam fönn ilyen apróságokon, sose szoktam én ilyesmiken törni a fejemet, volt elég bajom anélkül is, a munka, itthon a kert, a ház, a gyerekek, amíg kicsik voltak, azért, mikor meg felnőttek, azért, gondolni se gondoltam volna, hogy ő is úgy jár, mint a nagyapja. Pedig ő tiszta apja, ránézésre legalábbis, mintha az apját látnám, pont így nézett ki, mikor mi megismerkedtünk, ahogy öregedett, ő is egyre jobban hasonlítani kezdett rá, de úgy látszik, ezt a betegséget a nagyapjától örökölte. Eleinte észre se vettem, később se tűnt fel, hogy egyre szótlanabb, sose volt egy bőbeszédű ember, aztán csak hallgatott, ha kérdeztem, mi baja, azt mondta, zsong a feje, állandóan zsong a feje, mintha millió hangya nyüzsögne benne, és ki akarnának törni onnan. Ez akkortájt volt, mikor nyugdíjba mentünk, itthon voltunk mind a ketten, sokszor félnapszám hallgattunk itt egymás mellett.

Nem aludt el tegnap, nyugtalan volt, mondom, talán a vihar miatt, de nem kérdeztem, hiába is kérdeztem volna, sose arra válaszol, amit kérdezek, mondja, ami éppen eszébe jut, fogalmam sincs, mi járhat a fejében. Aztán egyszer csak gondoltam egyet, és megkérdeztem tőle, tudja-e, hogy ki ez. Szécsi Pál a *Két összeillő embert* énekelte, én figyeltem az arcát, meg se rezzent, úgy nézett rám akkor, méltatlankodva szinte, mint régen, amikor valami egészen nyilvánvaló dolgot kérdeztem tőle, amire mindig azt felelte, Tudom hát, nem vagyok hülye!, most is pont úgy nézett, azt is vártam, hogy majd rávágja, Nem vagyok hülye!, de most nem, most csak annyit mondott, hogy Szécsi Pál nagy énekes, nagyon nagy énekes!, és bólogatott hozzá, háromszor-négyszer is elmondta, aztán bólogatott, hosszan, és úgy nézett, mintha ezen vagy máson tűnődne.

Annyira megörültem, egy pillanatra azt is elhittem, hogy az egész betegségét csak úgy képezem, nincs semmi baj, egyszerűen belefáradt az életbe, abba, hogy a nap huszonnégy óráját itt kell töltenie velem, nem megy sehová, itt élünk bezárva a négy fal közé már jó tíz éve. Még lelkiismeret-furdalásfélét is éreztem, amiért felhagytam a régi szokásaimmal, igénytelen lettem, nem érdekel semmi, csak hogy túlegyünk egyik napon a másik után, péntekenként sem lelkesít a gondolat, mint amikor mind a ketten dolgozni jártunk, hogy itt a hétvége, holnap jókat ehetünk, pihenhetünk, csak ülök itt az ablaknál fáradtan, magamba roskadtan, mint most, és már nem is olvasok neki, pedig eleinte még felolvastam neki. Amit értem, abból, mindegy volt, micsodát, szakácskönyvből recepteket, orvosi könyvből betegségleírásokat, a legkritkább esetben verset vagy regényt, egyik sem kötötte le. Újságot már régen nem járatok, régi, tízévesnél is régebbi hetilapokat találtam időnként, azokból a rövid híreket.

Most annyira megörültem, hogy szinte gondolkodás nélkül tettem föl neki a következő kérdést, amire már évek óta nem tudott válaszolni, pedig régebben még rendszeresen megkérdeztem, mintha valamit is számítana, mintha nem tudnám, hogy amit egyik pillanatban mond, azt a következőben már úgyse tudja, nincs is értelmese ennek, hogy mit tud és mit nem tud, mert talán tud mindent, de valahogy

olyan szétesetten, mint álmában az ember, ezzel a nappali eszével látszólag teljesen összefüggéstelenül. Ő is egy ilyen világban él, tudom, semmi köze az enyémhez, nagyon jól tudom én ezt, mégis, egy pillanatra talán reménykedtem, magam sem tudom, és hosszú idő után megint megkérdeztem tőle, azt is tudja-e, ki vagyok én.

Emlékszem, legelőször rám förmedt, hogy mutassam meg a személyi igazolványomat. A piacról jöttem haza, húztam magam után a bevásárló kocsit, kilógott belőle mindenféle, amit legfelülre tettem, a tojásosok tetejére, nehogy útközben összetörjön. Akkorát zökkent a kocsi mellettem, ahogy hirtelen megálltam vele a teraszon, hallottam, ahogy a műanyag tojásos tálca megcsikordult benne. A teraszon álltunk, mentem volna be a házba, de a bejárati ajtóban utamat állta, szinte fenyegető arccal ugrott elé, ahogy léptem volna, erre megtorpantam, visszahőköltem, mert szinte az arcomban éreztem a leheletét. Mutassa a személyi igazolványát!, ezt válaszolta, mikor az első kérdésére, hogy ki vagyok én és mit keresek itt, kétségbeesett arccal mondtam neki, hogy János, ne hülyéskedj, nem érek rá, főznöm kell, engedj be!, de hamar rájöttem, hogy nem viccel, komolyan gondolja, aztán nem sokkal utána már tudtam, hogy itt valami nem stimmel.

És tegnap délután, ez a Szécsi Pál-műsor a rádióban. Egy pillanatra egészen felderült az arca, nem is tudom, hogyan mondjam, ilyenek már régen nem láttam, felkavaró érzelem tükröződött rajta, nem az a megszokott, rezzenéstelen tekintet, amiből csak annyit lehet kiolvasni, hogy neki édes mindegy, nem itt van, nincs itt, valahol máshol jár, a teste itt van, de lélekben, gondolatban valahol nagyon messze, nem is érthetem meg soha többé, örökre elveszítettem, itt van mellettem, de csak azért, hogy napjában ötször-hatszor erőszakkal tisztába tegyem, és ugyanannyiszor rángassa ki maga alól a pelenkát, hogy bezárva tartsam, egy pillanatra szem elől ne tévezzem, mert ha nem vigyázok rá, nekiindul, bele a vakvilágba, hogy már eleget volt itt, ideje hazamennie, és olyankor elborul egészen a tekintete, zavarosan hadarni kezd, hogy a lánya őt várja a vasútállomáson, kijön elé kocsival a félötös gyorsra, az első vagonba kell majd szállnia, akkor hamar megtalálják egymást, ott várja, a vonat előtt, nem mozdul onnan, ha késik a vonat, akkor se, és utána ezt hajtogatja órákon keresztül, hogy őt várja a lánya, engem félrelök, mikor útját akarom állni az ajtóban, kétségbeesésemben bezárok minden ajtót, hogy sehol ne tudjon kimenni, a veranda felé is, aztán a végén őt magát is kénytelen vagyok bezárni a szobájába, mert nem bírok vele, erősebb nálam, még mindig erősebb, egy mozdulattal félrelök, tehetetlen vagyok mellette.

A kanapén ülve vártam meg, hogy lecsillapodjon. Be kellett fognom a fületem, mert nem elég, hogy a dörömbölését hallottam, meg a hörgését-zihálását, mert amikor látta, hogy nem tud kijutni, kétségbeesésében elkezdett őrjöngve hörögni, hallgatni se bírtam, be kellett fognom a fületem, akkor meg a fejben kezdett el beszélni az a hang, Mit művelsz, úgy bánsz vele, mint egy állattal, más egy állattal se tesz ilyent, fogod és bezárod, mint valami bútordarabot, nem szégyelled magad, nem

gondolsz arra, hogy ezt az embert egyszer szeretted?, ilyen és ehhez hasonló vádakat vagdosott a fejemhez, nem tudtam menekülni előle, megállás nélkül beszélt.

Sokszor ezzel kel föl. Hogy neki már haza kell mennie. Eleinte mondtam neki, János, hova mennél, itthon vagy, nem látod? Nézd, ez a konyhaszekrény is a tied, együtt vettük, még kilencvenötben. Eleinte még ki is kérdeztem, mikor észrevettem rajta a jeleket. Azt hittem, ha gyakoroltatom, jobban megmarad a fejében minden. Aztán elkezdett befelé fordulni. Nem válaszolt, csak nézett tűnődően, de sose rám, mindig valahová messzire. Elment a kedvem a kérdezősködéstől, tudtam, hogy nem vezet sehová, feltartóztathatatlan ez a folyamat. Annyit olvastam róla, már előre vártam a tüneteket. Mindent aszerint értelmeztem, akármit csinált. És attól kezdve mintha egy másik ember élt volna mellettem, nem is a férjem. Ha elmentem, bezártam. Már semmi nem maradt a szobájában, amiben kárt tehetett volna vagy megütötte volna magát. Mindent letépkedett a falakról, magáról. Nem mertem rászólni, nem akartam megbántani, mert biztos voltam benne, hogy felfogja, mit beszélek, csak nem tud vagy nem akar válaszolni, mert már mindent elmondtunk egymásnak ez alatt a harminc év alatt, amit két ember elmondhat egymásnak. Arról is meg vagyok győződve, hogy azért hallgat most.

És akkor tegnap ez a Szécsi Pál-műsor a rádióban. Mikor láttam, hogy felderült az arca egy pillanatra, utána azt is megkérdeztem tőle, tudja-e, hogy én ki vagyok, aztán hirtelen elkomorult, a tekintete megint olyan lett, mint amilyen általában lenni szokott, úgyhogy meg is bántam rögtön. Nem válaszolt, de még háromszor-négyszer is elmondta utána, hogy Nagy énekes, nagyon nagy énekes!, és akkor azt hittem, menten megszakad a szívem.

Sose szerette Szécsi Pált. Ki nem állhatta, azt mondta, életében is csak a nők szerették, nem is a hangjáért, hanem a kinézetéért. Ő meg a tánczenét se kedvelte, azt mondta mindig, könnyűzenében egyedül a rockzene ér valamit, a többit el lehet felejteni, nem ér semmit, tinglitangli, nem is érti, hogy lehet ilyen nyálás zenéket szeretni. Így mondta, a Rolling Stones, az igen, Vagy a Doors. De a többiek... Ezért szorult el a szívem, mikor azt mondta, Nagy énekes, nagyon nagy énekes. Hogy lehet, hogy ennyire eltorzította ez a betegség! Eddig reménykedtem, ha nekem nem is mond semmit, de legalább belül úgy él meg mindent, hogy neki jó legyen. De most biztos voltam benne, hogy végleg leépült. Nem hiszem, hogy ennyire megváltozhat egy ember.

Most várok. Megvárom, amíg felébred, és fölteszek egy Doors-lemezt. L. A. Woman. Kíváncsi vagyok, milyen lesz, ha meghallja. Fiatalságunk zenéje. Erre táncoltunk régen a sötét kollégiumi szobában. Már nem tudom, mit mondott, honnan szerezte meg. Valaki hozta neki, Németországból talán. Szívtuk a cigarettát, és ráztuk magunkat, mint az eszelősök, tágra meresztett pupillákkal, mintha füvet szívnánk, pedig csak Munkás volt vagy meztlábás Symphonia, meg a szerelem mámore talán.

Ha Jim Morrison hangját nem ismerné föl, az jobban fájna nekem, mint hogy rólam nem tudja, ki vagyok. El se hiszem neki, hogy nem tudja. Tudom, hogy nem akar

rosszat gondolni rólam, azért felejtett el, azért nem mond semmit. Mert tudja, hogy a felesége nem művelne ilyet vele. Az a nő, akit egyszer ő annyira szeretett, az sose tenne ilyet, annál az őt sokkal jobban szerette. Az nem zárná rá az ajtót, szégyenszemre nem adna rá pelenkát, mint egy csecsemőre. Nem bízna rá a kutyára, ha elmegy a bevásárlókocsijával, hogy üljön ott a szobája ajtajában, vigyázzon rá, ne engedje ki, amíg ő vissza nem jön.

A kutya. Föl kellene már állnom, kimenni, összesöpörni azt a rengeteg ágot, alig tud ki-bejárni a házába. Lassan enni is adnom kéne neki.

Hólyagcirkusz: Hólyagcirkusz, 1998, fotó: Révész Róbert